

הטרוניה-התהומית על השואה-הפרעונית

ואין דבריו נכונים בעיני כי עדיין לא נאמר למשה שיעשה ביציאת מצרים אותות ומופתים גדולים ונפלאים, אבל שיצילם מיד מצרים ויעלם לארץ, ובשם אל שדי יוכל לבא בלב פרעה להצילם וגם לנצח העמים, וכבר הוציא שרה מביתו בנגעים גדולים שהביא עליו, ונצח אברהם לבדו המלכים הגדולים, וכל זה בעזרת אל שדי השם הנודע לאבות,

דעתו של הרמב"ן

ודרך שאלה בקש שיודיעהו מי השולח אותו, כלומר באי זו מדה הוא שלוח אליהם, כענין שאמר ישעיה ועתה ה' אלהים שלחני ורוחו (ישעיה מח טז) והנה אמר ישאלוני על שליחותי אם היא במדת אל שדי היא שעמדה לאבות, או במדת רחמים עליונית שתעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה: ...

האברבנאל: מאיזו דרנה נבואתו?

...משרע"ה חשש למה שראוי שיחששו ישראל והוא מאיזו מדריגה היתה נבואתו? כי הנה בימים ההם היו אנשים מנבאים מכח השדים ומלאכי חבלה ומהם היו מתפארים שיתנבאו מכח הכוכבים... ראוי הוא שישאלוהו בנ"י מי הוא זה ואיזה הוא המשפיע עליו אותה נבואה? ...

והקב"ה השיבו: "אהיה אשר אהיה" להודיעו שהמדבר עמו לא היה שר ומזל וכוכב בשמים ולא אחד ממלאכי עליון, כי כולם הם אפשרי המציאות ומציאותם והווייתם תלוי בזולתם, אבל הוא היה מחוייב המציאות שמציאותו תלוי בעצמו ואינו תלוי בדבר אחר, והוא אומר: "אהיה אשר אהיה"....

... ואפשר עוד לפרש ש"אהיה אשר אהיה" הוא... מה להם לשאול על שמי, יהיה השם מה שיהיה אין להם עסק בנסתרות, אבל כה תאמר אליהם מי שאמר על עצמו "אהיה" שוא הנמצא הנעלם שלא יושג מהותו, הוא שלחני אליכם....

לדעת כל פרשנים אלו האם "אהיה" זה "שם" ?

רש"י על שמות פרק ג פסוק יד

(יד) אהיה אשר אהיה – אהיה עמם בלילה זאת אשר אהיה עמם בלילה זאת אשר מלכיות (בכרות ט) אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם לראות אחרת דיים בלילה זו אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו' (פ"ר)

(טו) זה שמי לעולם – חסר וי"ו לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו (פ"ר): וזה זכרי – למדו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור:

עיונים:

1. אין מנהגו של רש"י להתייחס לכתיב חסר [וכדמוכח מסיפא דקרא כאן] – אלא אם דורש זאת הפשט – מה א"כ אלצו לפרש את ענין ה' חסר וא"י" של לעולם?
2. מה ראה הקב"ה עתה ללמד למשה "דיני הזכרת השם" וכי פעם ראשונה שנודע שם הויה? ולמה לא לימד זאת לאבות!?
3. מה פשר שילוש תיבת "ויאמר" 3 פעמים? ומה מוסיפה תיבת (ויאמר) עוד" בפעם השלישית?
4. בפעמיים הראשונות משמע ששמו של "המשלח" הוא: "אהיה" ובשלישית: "הויה" אלקי אבותיכם וגו' – האין זו סתירה!?
5. האם תיבת "אהיה" היא שם-קדוש או מילה רגילה במשפט?

רמב"ן על שמות פרק ג פסוק יג

בשם ה"אבן-עזרא": התהא הגאולה ניסית או טבעית ?

ואמר ר"א כי שאל משה מה שם יאמר לישראל משמותיו, כי באל שדי לא יעשה אותות רק בשם הגדול

פסוק שמות פרק ג

(י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים:(יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים:(יב) ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על הקהר הנה:

שאלת משה:

(יג) ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת לי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם:

המענה-המשולש של הקב"ה
לשאלת משה:

(יד) ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר לכה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם:

(טו) ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ידוד אלהי אבותיכם אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור:

כל הסבל והיסורים מקורם מ"שם": הוי"ה
שהוא מידת הרחמים העליונה

אלא שבזמן הגלות
שמי (הוי"ה) לעלם = העלימהו
פעולתו הרחמנית היא ב"העלם"

וזכרי: למדו האיך נקרא : א-ד-נ-י
בהתגלות נראה כמידת הדין
מלשון "דינא"

כפי שכבר למד בן חמש למקרא בענין מכירת יוסף:
(ה) וְעַתָּה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יָחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מִכַּרְתֶּם אֹתִי
הַנָּה בִּי לְמַחְיָה שְׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם: .... וַיִּשְׁלַחֲנִי
אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לְשׁוֹם לְכֶם שְׂאֵרֵי בְּאֶרֶץ וְלַחַיִּית
לְכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה:

"זה שמ"י לעלם וזה זכר"י

הנהגה דחסדים גלויים

סוד הנעלם דיסורים

"אשרי הגבר אשר תיסרנו יה"

פתחת שקי
ותאזרני שמחה

תשובת הרבי

[לקוטי-שיחות חלק כו ע' 23] :

"שם" = מידה מסויימת בהנהגת הבורא
"מה שמו" = איזו מין "הנהגה" היא זו ?!

לאפשר לפרעה שיעבוד כה מה:
השלכת רבבות ילדי ישראל ליאור
רצצת-פרעה בדם ילדי ישראל

...ועכשיו הוא "נזכר"

אשר הוא "אלוקי אבותינו"??...

אין זו שאלה - אלא טרונייה-תהומית !
זו טרונייה שבודאי "יאמר" לי בני ישראל
מתוך יגונם

וטרוניה זו היא כה קשה
עד שמשוה רבינו אומר:

"מה אומר אליהם" ?!

...אין לי תשובה במה להרגיעם ולנחמם...

עונה הקב"ה למשה:

אהיה [עמהם בצרה זו] אשר אהיה [עמהם בצרה אחרת]
לא התעלמות או אדישות זו"ו היתה עד עתה
אדרבא "עמו אנכי בצרה" -
כל הזמן כאבתי עמהם את כאבם

ומדוע לא הגבתי ואיפשרתי שואה כה איומה?

"הוי"ה אלוקי אבותיכם שלחני אליכם

"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר ודר"

ומה דעת הפוסקים בהלכה?

*רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו'

(א) כל המאבד שם מן השמות הקדושים המהורים שנקרא
בהם הקדוש ברוך הוא, לוקה מן התורה - שהרי הוא אומר
בעבודה זרה, "ואיבדתם את שמם, מן המקום ההוא. לא תעשון
כן, לה' אלוהיכם" (דברים יב, ג-ד):

(ב) ושבעה שמות הם - השם הנכתב יוד הא ואו הא
והוא השם המפורש, או הנכתב אלף דלת נון יוד, ואל,
ואלוה, ואלוהים, ואלוה ושדי וצבאות. כל המוחק אפילו
אות אחת משבעה אלו, לוקה: [נלא הזכיר שם אהיה]

השורה דעתו לפירושו השני של אברבנאל - שזהו תואר
ה"עצמות" שהוא למעלה מ"שם" והמחיקה אינה יכולה
לפגום בו כלל !

היכן נוסח הפשט של הפסוק ?

יורה דיעה ה' ס"ת ס"י רעו :

ט. אסור למחוק אפילו אות א' משבעה שמות שאינן
נמחקים... אילו השבעה שמות. שם הוי"ה ושם אדנות,
ואל, אלוה, אלוהים, שדי, צבאות ויש גורסין ג"כ אהיה
אשר אהיה.

כיצד פירש האדמו"ר מהר"ש נ"ע פסוק זה בדרך צחות ?

עיונים-נוספים:

□ כל פדשני-הפשט נוסים לפדש "אהיה" כ"שם" או
כ"מידה" בה תחולל יציאת מצרים, והוא תשובה לשאלת-
משה: "מה שמו"

מדוע רק רש"י נצמד לפשוטו של המילים: "אהיה אשר אהיה"
שהם תיבות- משפט רגילות, המספקות ביאור למשה על
שאלתו "מה אומר אליהם", ברם, מהי התשובה לפתיחת שאלתו
"מה שמו" ?

□ אף אחד מהפרשנים לא מתייחס לשאלה: מנין למשה
הוודאות שבני ישראל ישאלוה ללא ספק: "מה שמו"? וכי למה
שישאלו? מאי נפקא מינא להם באיזה "מדה" או "שם" תתרחש
הגאולה? העיקר שכבר יגאלו!...

□ מדוע התבטא משה: "ואמר לי" ולא "ושאלו אותי" ?

כלי יקר

והתהלכתי בתוכם. פירש"י אטייל עמכם בגן עדן כו', דעתו לסלק מעל תורתנו הקדושה כל טוען ומערער האומר יש לי מקום ללון ולומר מאחר שלא נזכר בתורה עיקר השכר לנשמה, אם כן ודאי אין כח במצות אלו להנחיל עושיהם השכר הנפשי לעולם הבא, ותכלית עשייתם אינו כי אם לקבל השכר בעולם הזה האחוז בחבלי בוז. וכבר נחשורו על ספק זה שלמים וכן רבים ובאו בהיתר ספק זה שבעה דעות זכרם מהר"א בחבורו והאריך בהם, ואני באתי לקצר בכל היכולת ולסדרם פה כדי להסתים פי דוברי עתק על תורתנו הקדושה:

☒ הדעה האחת, הוא דעת הרמב"ם, שכל אלו היעודים אינן עיקר השכר, וכל הרעות והטובות שנוכרו כאן בפרשה זו הם מדברים מענין הסרת המונעים לבד, ורצה לומר שאם תשמור מצותי אסיר ממך כל מונעים כמלחמות וחליים ורעב ויגון באופן שתוכל לעבוד את ה' בלא שום מונע, אבל עיקר השכר של העולם הבא אינו נזכר כאן כדי שיעבוד את בוראו לשמה, ולא מחמת השכר ההוא או מיראת העונש עיין בספר המדע (הלכות תשובה ט א):

☒ הדעה השביעית היא, שכל היעודים הנזכרים בתורה הם לכללות האומה כי העולם נידון אחר רובו ויעוד הגשמים והתבואה והשלום וכיוצא בהם יהיה לכל ישראל כאחד, אבל שכר הנפשי לעולם הבא אינו לכללות האומה אלא כל איש בפני עצמו נידון שם על פי מעשיו, ונרמזו במצות כיבוד אב ואם ושלוח הקן לכל איש מישראל, ודעה זו היא בספר עקרים וברמב"ן פרשת עקב (יא יג) בפסוק בכל לבבכם עיין שם.

מסקנה:

השכר והעונש בעוה"ז – אינם אלא תנאי עבודה נאותים וגם אלו הובטחו רק לכלל ישראל ולא ליחיד שכרו של היחיד: שכר הנשמות בגן עדן

בעולם הזה ברוב המקרים – אינו אלא "פיקסל בתמונה" אלא א"כ צדיק שכל מאורעותיו הן תגובה פרטית למעשיו

ב"ה.

טעם העלמת-המקרא
את השכר והעונש בעולם הבא

הרב יצחק אלוט

עיונים-נוספים:

□ כל פרשני-הפשט נומים לפרש "אהיה" כ"שם" או כ"מידה" בה תתחולל יציאת מצרים, והוא תשובה לשאלת-משה: "מה שמו"

מדוע רק רש"י נצמד לפשוטן של המילים: "אהיה אשר אהיה" שהם תיבות- משפט רגילות, המספקות ביאור למשה על שאלתו "מה אומר אליהם", ברם, מהי התשובה לפתיחת שאלתו "מה שמו" ?

□ אף אחד מהפרשנים לא מתייחס לשאלה: מנין למשה הוודאות שבני ישראל ישאלוהו ללא ספק: "מה שמו"? וכי למה שישאלו? מאי נפקא מינא להם באיזה "מדה" או "שם" תתרחש הגאולה? העיקר שכבר ייגאלו ו...

□ מדוע התבטא משה: "ואמרן לי" ולא "ושאלנו אותי" ?

תשובת הרבי מליובאוויטש זי"ע
[לקוטי-שיחות חלק כו ע' 23]

"שם" = מידה מסוימת בהנהגת הבורא

"מה שמו" = איזו מין "הנהגה" היא זו ?

לאפשר לפרעה שיעבוד כה מר:
השלכת רבבות ילדי ישראל ליאור רחצת-פרעה בדמם...ועכשיו הוא "זכר" אשר הוא "אלוקי אבותינו" ?

אין זו שאלה - אלא טרונייה-תהומית!
זו טרונייה שבוודאי "יאמרן" לי בני ישראל מתוך יגונם
וטררונייה זו היא כה קשה - עד שמשה רבינו אומר:

"מה אומר אליהם" ?

6. אין מנהגו של רש"י להתייחס לכתיב חסר [וכדמוכח מסיפא דקרא כאן] - אלא אם דורש זאת הפשט - מה א"כ אלצו לפרש את עניין ה "חסר וא"ו" של לעלם ?

7. מה ראה הקב"ה עתה ללמד למשה "דיני הזכרת השם" וכי פעם ראשונה שונדע שם הוי"ה ? ולמה לא לימד זאת לאבות?!

8. מה פשר שילוש תיבת "ויאמר" 3 פעמים? ומה מוסיפה תיבת (ויאמר) עוד" בפעם השלישית ?

9. בפעמים הראשונות משמע ששמו של "המשלח" הוא: "אהיה" ובשלישית: "הוי"ה אלקי אבותיכם וגו' - האין זו סתירה ?!

10. האם תיבת "אהיה" היא שם-קדוש או מילה רגילה במשפט ?

לדעת כל הפרשנים האם "אהיה" זה "שם" ?

□

ומה דעת הפוסקים בהלכה?

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו

(א) כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, לוקה מן התורה - שהרי הוא אומר בעבודה זרה, "ואיבדתם את שמם, מן המקום ההוא. לא תעשון כן, לה' אלוהיכם" (דברים יב, ג ד-):

(ב) ושבעה שמות הם - השם הנכתב יוד הא ואו הא והוא השם המפורש, או הנכתב אלף דלת נון יוד, ואל, ואלוה, ואלוהים, ואלוה ושדי וצבאות. כל המוחק אפילו אות אחת משבעה אלו, לוקה: [ונלא הזכיר שם אהיה]

יורה דיעה הל' ס"ת ס"י רעו:

ט. אסור למחוק אפילו אות א' משבעה שמות שאינן נמחקים...
אילו השבעה שמות. שם ההוי"ה ושם אדנות, ואל, אלוה, אלוהים, שדי, צבאות ויש גורסין ג"כ אהיה אשר אהיה.

להיכן נוטה הפשט של הפסוק ?

(ו) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים:(יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים:(יב) ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה:

שאלת משה:

(יג) ויאמר משה אל האלהים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלהי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם:

המענה-המשולש של הקב"ה לשאלת משה:

(יד) ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם:

(טו) ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ידוד אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור:

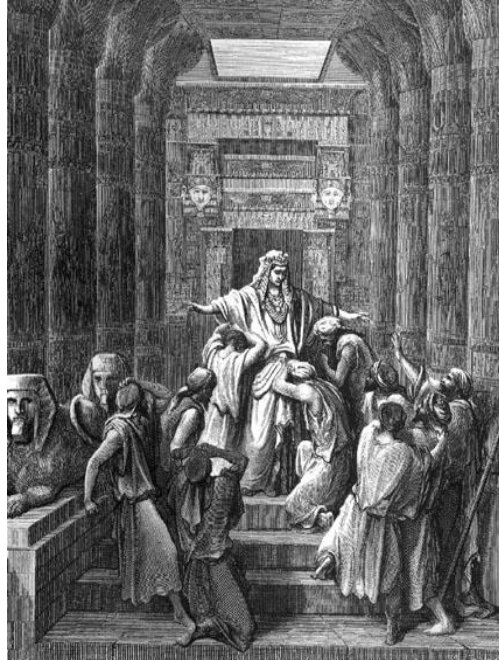
רש"י על שמות פרק ג פסוק יד

(יד) אהיה אשר אהיה - אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם צשעבוד שאר מלכויות (צרכות ט) אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם נרה אחרת דיים צרה זו אמר לו יפה אמרת כה תאמר וגו' (ש"ר)

(טו) זה שמי לעלם - חסר ויז לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו (ש"ר):חה זכרי - למדו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור:

עיונים:

לְכֶם שְׂאֵרֵיט בְּאֶרֶץ וְלִהְיוֹת לְכֶם לְפִלִיטָה
גְּדֹלָה:

**פתחת שקי
ותאזרני שמחה**

...אין לי תשובה במה להרגיעם ולנחמם...

עונה הקב"ה למשה:

אֹהִיָּה [עמהם בצרה זו] **אֲשֶׁר אֹהִיָּה** [עמהם בצרה

אחרת]

לא התעלמות או אדישות ח"ו היתה עד עתה
אדרבא "עמו אנכי בצרה" – כל הזמן כאבתי עמהם
את כאבם

**ומדוע לא הגבתי ואיפשרתי שואה כה
איומה?**

**"הוי"ה אלוקי אבותיכם שלחני אליכם
"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר ודר"**

כל הסבל והיסורים מקורם מ"שם": הוי"ה
שהוא מידת הרחמים העליונה

אלא שבזמן הגלות
שמי [הוי"ה] לעלם = העלימהו
פעולתו הרחמנית היא ב"העלם"

וזכרי: למדו האיך נקרא : א-ד-נ-י
בהתגלות נראה כמידת הדין
מלשון "דינא"

כפי שכבר למד בן חמש למקרא
בענין מכירת יוסף:

(ה) וְעַתָּה אֵל תַּעֲצֹבוּ וְאֵל יַחַר בְּעֵינֵיכֶם בִּי
מִכְרַתְּם אֹתִי הִנֵּה בִי לְמַחְיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים
לְפָנֵיכֶם: .... וַיִּשְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם לְשׁוֹם